

Boekbesprekingen

Dr. M. W. Stein-Wilkeshuis: *Het kind in de oudijslandse samenleving*. Dissertatie Utrecht 1970. 112 blz. Groningen, Wolters-Noordhoff. f 17,90.

Mevrouw Stein tracht in haar dissertatie een beeld te geven van het kinderleven, zoals zich dat voordeed op IJsland in de 'saga-tijd', een periode liggend tussen ongeveer 930 en ongeveer 1030, beginnend met de instelling van het Alþing, eindigend met de doorwerking van het omstreeks 1000 ingevoerde Christendom. Altijd weer rijst bij de vroeg-middeleeuwse en midden-middeleeuwse literatuur de vraag naar betrouwbaarheid en oorsprong. Mevrouw Stein heeft deze vraag niet ontweken. Zij meent haar gegevens zoals die betrekking hebben op menselijke opvattingen en omstandigheden, gewoonten en maatschappelijke toestanden, 'in grote lijnen te kunnen zien als een juiste weergave van de betreffende begrippen uit de saga-tijd'. Zij controleert de gegevens uit de saga's aan andere bronnen: biografieën van de Noorse koningen, genealogieën van prominente IJslandse geslachten, wetboeken, archeologische vondsten. Inventarisatie dus op een hier te lande vrijwel onbekend terrein. Mevrouw Stein is door haar belesenheid op dit terrein een betrouwbare gids. Wat de oorsprong betreft, wij zien - eerlijk gezegd - niet veel verschil tussen de beide theorieën die zij tegenover elkaar stelt.

Het boek bestaat uit zeven hoofdstukken. Vijf zijn gewijd aan 'Het normale kind', twee aan 'Het afwijkende kind.' De term 'afwijkend' gebruikt zij o.i. in een afwijkende betekenis. Voor het gewone pedagogisch-didactische spraakgebruik is 'afwijkend' vrijwel synoniem met 'abnormaal' en heeft het als zodanig een ongunstige betekenis. Voor het type 'Kolbítir' van hoofdstuk VI moge afwijkend in de jeugdijaren gelden; na ongeveer het vijftiende levensjaar naar haar eigen beschrijving veelal niet meer. De 'vroegrijpe en begaafde kinderen' van hoofdstuk VII mogen toch niet als 'afwijkende kinderen' worden beschouwd; daar is het woord 'voorlijk' meer op zijn plaats.

In het eerste deel behandelt Mevrouw Stein de eerste levensdagen; uiterlijk, kleding, kinderspel; het grotere kind; pleegkinderen en buitenechtelijke kinderen; het onderwijs; alles op basis van talloze excerpten uit saga's. Interessant is het gedicht Rígs-Pula uit de Edda, interessant omdat het tegelijkertijd demonstreert hoezeer de maatschappij waaruit het stamt, klasse-maatschappij is, al gaat, volgens de schrijfster, 'de indeling in standen ... niet geheel op.'

Het kind van de knecht: *Het kind van de vrije boer:*

'Zij baarde een zoon,
bruin van huid;
zij doopten de knaap,
en Knecht was zijn naam.'

'Zij baarde een zoon,
blank van huid;
zij doopten de knaap,
en Karl was zijn naam.'

Wanneer deze knecht
getrouwd is:

Ook hij sticht een gezin:

'Zij kregen kinderen
en leefden gelukkig,
zij noemden de knapen
Koeier en Mankpoot,
Luilak en Smeerpoets,
Langbeen en Kromrug,
Vuilkop en Dikbuik.'

'Zij kregen kinderen
en leefden gelukkig:
Knaap en Man
Krijger en Smid,
Boer en Kortbaard,
Borst en Breed.

'Zij noemden de dochters
Dikpens en Stalmeid,
Krompoot en Vuilneus,
Kletskaus en Platvoet;
daarvandaan stamt
de stand der knechten.'

Zij noemden de dochters
Deern en Bruid,
Vrouw en Meisje,
Maagd en Huisvrouw,
daarvandaan stamt
'de stand der vrijen.'

Het kind van de edelman:

'Een zoon baarde Moeder,
wond hem in zijde;
zij doopten de jongen,
en Jarl was zijn naam.'

Over zijn kinderen wordt verteld:

'Kind was de oudste
en Knaap dan volgde,
Zoon en Edel,
zij leerden zwemmen,
Neef en Stamhouder
speelden het schaakspel,
Kund heette een
en Kon de jongste.'

Wat het onderwijs betreft, de situatie op IJsland was in de tiende eeuw 'volkomen anders' dan in diezelfde tijd in West-Europa. Het was gericht op de praktijk van het dagelijks leven; de moeder leerde haar dochter(s) het huishoudelijk werk, handwerken, naaien e.d.; de vader zijn zoon(s) alle vaardigheden die men in die dagen nodig had. De vergelijking die de schrijfster maakt, gaat o.i. alleen op als men de praktische vorming op IJsland vergelijkt met het Westeuropese schóólonderwijs uit die dagen. De praktische vorming in West-Europa zal wel overeenkomstig geweest zijn. Daarnaast zijn sporen gevonden van min of meer intellectuele vorming, die echter vrijwel beperkt bleef tot juridische aangelegenheden. Alle onderwijs ge-

schiedde mondeling, omdat het schrift nog niet was ingevoerd. De consequentie was dat alles uit het hoofd moest worden geleerd.

Hoofdstuk vi en vii. Het type 'Kolbíttr' vindt in de literatuur vertalingen als: coaleater (kol, coal - houtskool), Kohlenbeisser. Bedoeld worden blijkens de citaten vrijwel steeds lichamelijk zeer sterk ontwikkelde jongens met aanvankelijk geestelijke achterstand, rondhangend bij het vuur, apathisch, traag in denken en handelen. Ze behoeven sterke prikkels om tot activiteit te komen, maar ontwikkelen zich, eenmaal actief, vaak tot vooraanstaande, daadkrachtige, figuren: 'Refr wordt later een beroemd scheepsbouwer' - 'Porsteinn bewijst drie jaar op zee tijdens vikingstochten zijn flinkheid'. Men mag in deze 'kolbíttr's zeker geen 'idiot' en evenmin een 'fool' zien. Mevrouw Stein zoekt de verklaring van dit 'afwijkende' type bij literair-historici, overeenkomstig haar studie. Zij had met meer resultaat moderne kinderpsychologen kunnen raadplegen. Het type komt immers nog voor, wat de schrijfster overigens niet ontgaan is.

Ons oordeel is duidelijk: We hebben hier te doen met interessante en zeker zeer nuttige arbeid, waarvan de lectuur op de duur echter wat vermoeiend wordt door eenzijdigheid. Onevenredigheid n.l. tussen veelvuldige ontlening aan de talrijke en met vrucht geraadpleegde bronnen en een tekort aan eigen standpunten. Het boek steunt meer op belezeneheid dan op oorspronkelijk denken. *Van der Velde*

Rosemary Dinnage, *The handicapped child. Research review. Volume I. (Studies in child development.)* London, Longman & National Bureau for Co-operation in Child Care, 1970, ix-414 pp. £ 2.75.

M.b.v. de financiële steun toegekend aan het National Bureau, werd overgegaan tot het tot stand brengen van een overzicht van de engelstalige, franstalige en duitstalige literatuur (1958-1968) m.b.t. gehandicapte kinderen. Het materiaal was zo uitgebreid dat het verdeeld werd over vier volumens, nl. neurological, sensory, mental and emotional handicaps.

De formele indeling is als volgt:

1. Review of research: een synthetisch literatuur-overzicht
2. Abstracts of completed research projects: abstracts van 2 à 3 pp.
3. Annotated bibliography: zeer beknopt geannoteerde bibliografische referenties

4. Annotated list of ongoing research projects in U.K. & U.S.A.: geeft alle nuttige inlichtingen
5. Alfabetische lijst van bibliografische referenties, behandeld in (2) of (3)
6. Subject index

De inhoudelijke indeling van dit eerste volume ziet er als volgt uit:

Algemene oorzaken van neurologische handicaps: perinatale studies; Minimal brain damage; Specific learning disabilities; Cerebral palsy; Epilepsy.

Vooral interessant en bruikbaar als kennismaking en oriëntering m.b.t. de research in het U.K., in mindere mate in de U.S.A. en te verwaarlozen voor de Europese landen.

Rectificatie: "De titel van het boek, dat op blz. 139 van deze jaargang werd besproken, luidt: Fritz Bohnsack & Georg M. Rückriem, *Pädagogische Autonomie und gesellschaftlicher Fortschritt*, Julius Beltz, Weinheim 1969, 120 S."

gemeente

HELMOND

De Gemeentelijke Schooladviesdienst zoekt per 1 juli gegadigden voor de vacant komende functie van:

PEDAGOOG - DIDACTICUS

Tot zijn/haar taak zal o.m. behoren:

- pedagogisch-didactisch onderzoek en-advisering t.a.v. probleemleerlingen;
- het (ortho)- didactisch begeleiden van remedial teachingsprojecten binnen het lager onderwijs;
- het begeleiden van compensatie-programma's binnen het kleuteronderwijs;
- multidisciplinaire samenwerking t.a.v. bepaalde projecten als bv. aansluiting kleuter-basisonderwijs en klassikaal onderzoek.

Gedacht wordt aan een (ook binnenkort afstuderende) academisch gevormde functionaris, dan wel aan hen die in het bezit zijn van de akte M.O.-B.-Paedagogiek en wiens interesse uitgaat naar bovengenoemde werkterreinen.

Inlichtingen te verkrijgen bij Drs. J. J. Berendes, psycholoog, p/a G. G. & G. D., Molenstraat 141, Helmond, telefoon 04920-3 88 88.

Salariëring: f 1.956,— tot f 2.683,— per maand, excl. vakantietoelage en kindertoelage.

De gebruikelijke rechtspositieregelingen zijn van toepassing.

Sollicitaties onder nr. 281 binnen 10 dagen te zenden aan de chef van de Centrale Afdeling Personeelszaken, Stadhuis Helmond.